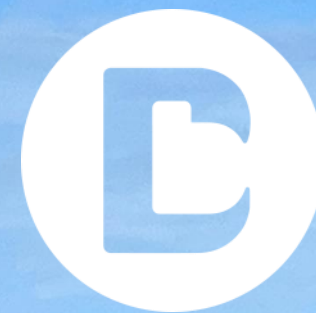




Verkenning haalbaarheid aanvullende
verdienmodellen Recreatieschap
Alkmaarder- en Uitgeestermeer

Verkenning haalbaarheid aanvullende verdienmodellen Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer

Auteur(s):

Joost Hagens
Anneke van Mispelaar
Desiree van der Heide

Projectnummer 2001

Aangeboden aan:

Recreatie Noord-Holland, t.a.v. Moira Faber
13 oktober 2023



Inhoudsopgave

1	<i>Inleiding</i>	4
1.1	<i>Aanleiding</i>	4
1.2	<i>Vraagstelling</i>	5
1.3	<i>Aanpak</i>	5
1.4	<i>Context</i>	6
1.5	<i>Afbakening onderzoek</i>	6
2	<i>Overzicht uitkomsten</i>	8
3	<i>Toelichting shortlist</i>	16
3.1	<i>Criteria en variabelen</i>	16
3.2	<i>Bezoekersbijdragen</i>	16
3.3	<i>Ruimtelijke ontwikkelingen en verruiming bestemming</i>	22
3.4	<i>Duurzame energiewinning</i>	25
3.5	<i>Overige mogelijkheden</i>	27
4	<i>Advies</i>	29
4.1	<i>Een mix korte en lange termijn</i>	29
4.2	<i>Korte termijn</i>	29
4.3	<i>Lange termijn</i>	30
4.4	<i>Overige aandachtspunten</i>	31
	<i>Bijlage 1: overzicht lopende ontwikkelingen (uit: Visie 2030)</i>	33
	<i>Bijlage 2: Gebiedsgrens RAUM (stippellijn) en NNN-begrenzing (gearceerd)</i>	34



1 Inleiding

Het Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (RAUM) bestaat uit de recreatiegebieden Alkmaarder- en Uitgeestermeer (AUM) en de gebieden van IJmond tot Zaanstreek (IJ-Z). De gebieden zijn belangrijk voor de regio als uitloopegebied, watersportlocatie, recreatieruimte voor verwachte bevolkingsgroei en als alternatief voor het duingebied. Het bestuur van het RAUM heeft Bureau BUITEN gevraagd om een haalbaarheidsonderzoek naar aanvullende mogelijkheden voor structurele financiering van het recreatieschap. De achtergrond en de resultaten hiervan leest u in voorliggend document.

1.1 Aanleiding

Het RAUM is een gemeenschappelijke regeling, waarin zeven gemeenten en de provincie Noord-Holland samenwerken om het gebied in stand te houden. Zij vormen gezamenlijk het algemeen bestuur dat het beleid vaststelt op basis van ambtelijke voorstellen en advies, voortkomend uit de ambtelijke Adviescommissie. De uitvoering van het beheer, beleid en ontwikkelingen wordt gedaan door Recreatie Noord-Holland. Alle deelnemers dragen via een participantenbijdrage bij aan de financiering van beheer, onderhoud en ontwikkelingen in het gebied.

Financiële disbalans

Door toenemende beheerkosten en beoogde ontwikkelingen in het gebied zonder dekking, kampt het schap met een structureel tekort op de begroting. In 2020 signaleerde Recreatie Noord-Holland al de discrepantie tussen kosten en opbrengsten. De vertegenwoordigers van de

Adviescommissie zijn begin 2020 meegenomen in het startdocument om te komen tot een structureel sluitende begroting. Vanaf 2022 zijn er verschillende sessies geweest en kreeg het proces een doorstart. In mei 2022 zijn de eerste ideeën en meningen verzameld, maar tot op moment van schrijven zijn er geen afspraken gemaakt. Als er geen aanvullende verdienmodellen gevonden worden om de begroting structureel sluitend te krijgen, kan niet voldaan worden aan het huidige kwaliteitsniveau B. Er geldt bovendien een verplichting vanuit de gemeenschappelijke regeling dat de begroting sluitend moet zijn. In het halfjaarlijkse overleg van het Algemeen Bestuur op 12 juli 2023 is besloten dat het schap scenario Midden met beheerniveau B en C zal onderzoeken (zie tabel 1). In deze scenario's is er sprake van een gemiddeld structureel jaarlijks tekort van € 178.000 (Midden-C) of € 259.000 (Midden-B).

Tabel 1: overzicht scenario's. Uit: verslag vergadering AB 12 juli 2023 ad 9e

Scenario's	Consequenties
Sober	Stoppen met visie + UP-projecten, kwaliteit C, achteruitgang gebieden + natuur eenmalige tekort m.b.t. afhandeling mogelijke claims
Basis	Beperkte uitvoering visie + UP-projecten + VP & Dorregeest, kwaliteit B, geen achteruitgang gebieden + natuur, eenmalig tekort m.b.t. afhandeling claims én structurele verhoging participantenbijdrage
Midden-C	Uitvoering visie + UP-projecten + VP/DG/SLD, kwaliteitsverbetering gebieden + natuur, kwaliteit C, minste structurele verhoging participantenbijdragen Gemiddeld structureel tekort per jaar: € 178.000 (ter vergelijking: 6% van de begroting 2023)
Midden-B	Uitvoering visie + UP-projecten + VP/DG/SLD, kwaliteitsverbetering gebieden + natuur, kwaliteit B, structurele verhoging participantenbijdragen Gemiddeld structureel tekort per jaar: € 259.000 (ter vergelijking: 9% van de begroting 2023)
Maximaal	Maximale uitvoering visie + (UP-)projecten gehele gebied, kwaliteitsverbetering gebieden + natuur, grootste structurele stijging participantenbijdrage



1.2 Vraagstelling

Bureau BUITEN is gevraagd onderzoek te doen naar additionele structurele inkomsten of nieuwe verdienmodellen voor het RAUM. In dit document staan de uitkomsten van het onderzoek inclusief beknopt advies over inzet van een mix van maatregelen.

1.3 Aanpak

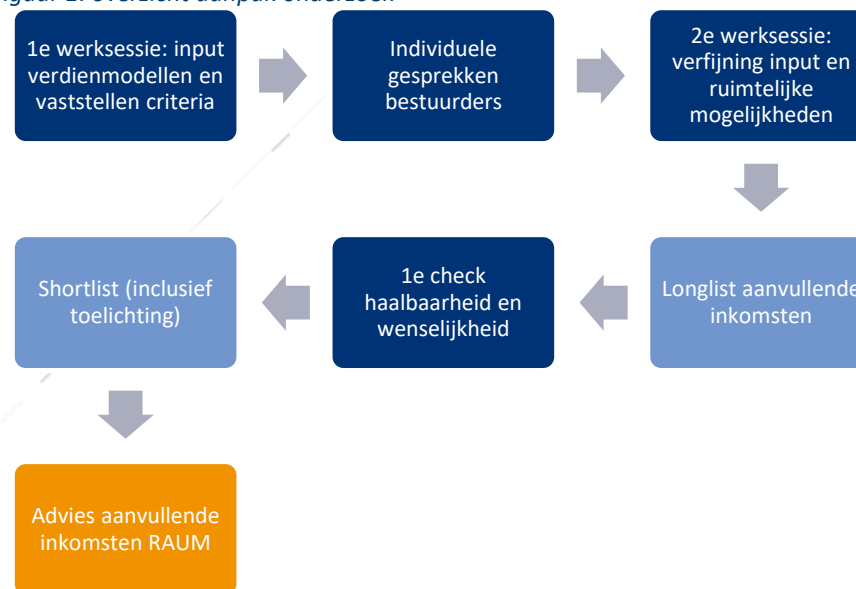
Bij het onderzoek zijn zowel de bestuurders als de (ambtelijke) Adviescommissie betrokken. Samen met hen, aangevuld met bureaukennis en een bureaustudie, is een eerste longlist met mogelijke inkomstenbronnen voor het RAUM opgesteld. In ambtelijke werksessies met AC-leden, het Bestuursbureau en Recreatie Noord-Holland en individuele gesprekken met leden van het Algemeen Bestuur zijn ook de haken en ogen met betrekking tot wet- en regelgeving en ruimtelijke mogelijkheden en consequenties van het afschalen van het kwaliteitsniveau van het gebied besproken. In overleg met de Adviescommissie is een lijst met criteria opgesteld om de haalbaarheid en wenselijkheid per maatregel in te schatten. De criteria worden toegelicht in hoofdstuk 2.

Het rapport is als volgt opgebouwd:

- **Longlist:** overzicht van alle maatregelen met globale inschatting van de haalbaarheid en wenselijkheid, voorzien van korte toelichting en kleurcode:
 - Rood** = niet haalbaar, wenselijk en/of te klein verdienpotentieel
 - Oranje** = haalbaar en wenselijk, maar haken en ogen
 - Groen** = haalbaar, wenselijk en uitvoerbaar
- **Shortlist:** alle groene maatregelen uit de longlist én oranje maatregelen met een groot verdienpotentieel worden in de shortlist individueel toegelicht en voorzien van berekening op basis van aannames en bandbreedtes.

- **Advies:** mix van maatregelen op korte en lange termijn, inclusief belangenafweging gebied

Figuur 1: overzicht aanpak onderzoek



Doelstelling Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer:

“Het duurzaam in stand houden van natuur- en recreatiegebieden, gericht op oeverrecreatie en watersport, ten behoeve van bewoners uit de omliggende gemeenten en wijdere regio.”

1.4 Context

Hoewel het onderzoek voor haalbare aanvullende inkomstenbronnen zich richt op financiën, is het belangrijk om de vraag in bredere context plaatsen. Het korten op beheerkosten en ontwikkelingen en daarbij het verlagen van het kwaliteitsniveau levert besparingen op, maar heeft ook negatieve gevolgen voor het recreatieve potentieel van het gebied en daarmee het verdienpotentieel.

RAUM als alternatief recreatiegebied voor kwetsbaar duingebied

De provincie en de regio zien het RAUM als belangrijk alternatief voor de drukbezochte en kwetsbare duingebieden. Indien het RAUM een aantrekkelijk alternatief voor de duinrand wil zijn, zijn ontwikkelingen en een hoog kwaliteitsniveau (minimaal B) noodzakelijk. Het onderhoudsniveau is op moment van schrijven redelijk, maar volgens Recreatie Noord-Holland zijn ontwikkelingen en investeringen nodig om van het gebied een aantrekkelijke bestemming te maken, als een volwaardig alternatief voor de binnenduinrand.

Recreatieparadox

Voorliggend vraagstuk past goed in discussies rondom de 'recreatieparadox': iedereen ziet het belang van goed onderhouden recreatiegebieden met hoge landschappelijke, recreatieve en natuurlijke waarden, maar partijen voelen zich onvoldoende eigenaar om het beheer ervan en nodige ontwikkelingen (mede) te financieren. Dit fenomeen zien we op veel plekken in Nederland terug.

Recreatieparadox:
het maatschappelijk en economisch belang van recreatie is evident, maar toch zijn er onvoldoende middelen voor uitbreidingsinvesteringen en voor beheer

1.5 Afbakening onderzoek

- **Lopende ontwikkelingen.** Dit onderzoek gaat over *aanvullende* inkomsten en verdienmodellen. Daarom zijn opbrengsten die reeds zijn opgenomen in de meerjarenbegroting niet meegerekend in dit onderzoek. Lopende ontwikkelingen zijn bijvoorbeeld de ontwikkelingen bij Dorregeest, Uiterdam, rondom Erfgoedpark De Hoop, Akersloot en de Buitenlanden. Hierbij geldt dat voor sommige projecten wel opbrengsten zijn begroot en voor sommige projecten nog niet. Met de controller van het RAUM zijn alle maatregelen besproken. In bijlage 1 staat een overzicht van de visiekaart.
- **Eigendom.** Wat betreft ruimtelijke ontwikkelingen en grond- en vastgoedmogelijkheden beperken we ons tot de gronden die in eigendom zijn van het schap. Uitzondering hierop is Aagtenpark, dat in eeuwigdurende erfpacht is afgegeven door de gemeente Beverwijk. Zie bijlage 1 voor de begrenzing van het gebied.
- **Directe opbrengsten.** Dit onderzoek is gericht op directe inkomsten. In de werksessies en de gesprekken werd bijvoorbeeld veelvuldig gesuggereerd dat meer gebiedsmarketing kan bijdragen aan hogere bezoekersaantallen, wat in combinatie met bezoekersbijdragen zoals betaald parkeren of entreeheffing, daarmee ook een positief effect heeft op de inkomsten. Hoewel we deze kansen erkennen, rekenen we in dit onderzoek alleen met opbrengsten gebaseerd op de huidige situatie (bezoekersaantallen en gebruik) en de ontwikkelingen uit de visie. Indirecte stromen zijn van teveel factoren afhankelijk en te onzeker om een zinnige uitspraak over te doen en vallen daarmee buiten de scope van dit onderzoek. We onderschrijven overigens wel het belang van een goede gebiedsmarketing voor het uiteindelijk vergroten van de inkomsten van het schap, maar voor de korte termijn geldt uiteraard dat meer gebiedsmarketing in eerste instantie geld kost.



- **Verhogen participantenbijdragen.** Structurele verhoging van participantenbijdragen zijn niet meegenomen in het onderzoek.



2 Overzicht uitkomsten

De longlist bevat alle mogelijkheden die ter tafel zijn gekomen in de werksessies en gesprekken met bestuurders. Sommige opties vallen meteen af omdat ze niet wenselijk zijn of niet passen in het gebied. Op de volgende pagina's staat een overzicht van alle maatregelen inclusief inschatting van de haalbaarheid en/of wenselijkheid.

De longlist (zie tabel 2 op de volgende pagina) omvat alle ideeën ingebracht door de Adviescommissie, Algemeen Bestuur en Bureau BUITEN. Op basis van gesprekken met bestuurders, twee werksessies, bureaustudie en ervaringen elders is gezamenlijk bepaald dat de volgende criteria belangrijk zijn bij het toetsen van de haalbaarheid en wenselijkheid van de voorgestelde mogelijkheden.

Er is een globale, eerste inschatting gemaakt van alle voorgestelde aanvullende financieringsmogelijkheden, gebaseerd op onderstaande criteria:

- Geschatte opbrengst (minus investerings- en beheerkosten)
- Structureel vs incidenteel (structureel voorkeur)
- Praktisch uitvoerbaar
 - Personeel/capaciteit
 - Technische haalbaarheid
- Beleidsmatig (op hoofdlijnen)
 - Individuele participanten
 - Aansluitend bij de visie RAUM
 - Past het binnen de huidige (governance)structuur?
- Regelgeving lokaal/provinciaal/nationaal
- Tijd/termijn

- Risico's en onzekerheden
- Bestuurlijke consequenties (indien relevant)

Vervolgens zijn alle opties gecodeerd met een kleur:

- **Rood** = niet haalbaar, wenselijk op basis van de reeds genoemde criteria en/of te klein verdienpotentieel
- **Oranje** = mogelijk verdienpotentieel, mogelijk haalbaar na wegwerken haken en ogen (bijvoorbeeld: entreeheffing zou in principe nu al kunnen, maar het is logischer om entree te vragen voor een gebied dat doorontwikkeld is)
- **Groen** = kan aanzienlijke inkomsten opleveren, is structureel, haalbaar, wenselijk en relatief simpel uitvoerbaar

De maatregelen zijn onderverdeeld in de categorieën:

- Bezoekersbijdrage
- Ruimtelijke ontwikkelingen en/of verruiming bestemming Duurzame energie
- Overige maatregelen

De potentie van de groene mogelijkheden worden in hoofdstuk 3 toegelicht. Enkele oranje mogelijkheden met een groot verdienpotentieel worden hier ook in meegenomen. Oranje kan namelijk betekenen dat er aanpassingen nodig zijn in beleid, verordening of andersoortige regelgeving. Iets dat nu niet binnen de regels past, kan in de toekomst eventueel wel mogelijk worden gemaakt.



Tabel 2: Overzicht aanvullende financieringsmogelijkheden inclusief inschatting haalbaarheid/wenselijkheid

Bezoekersbijdragen			
Maatregel	NU	TK	Beknorte inschatting haalbaarheid/wenselijkheid (zie shortlist voor toelichting)
Entreeheffing			Toelichting oranje: Entreeheffing is in principe nu al haalbaar, maar waarschijnlijk veel succesvoller na ontwikkeling van het gebied. De naam is niet bekend, de afbakening van het gebied is niet bekend en het is niet geheel helder waar de bezoeker aan bijdraagt. Hier is ook sprake van een stelpost aan kosten voor marketing: indien het RAUM hogere bezoekersaantallen en opbrengsten wenst, moet men intensiever marketen. Toelichting groen: Als alle ontwikkelingen zijn uitgevoerd en het marketingplan tot uitvoering is gekomen, verwachten we een kwalitatief sterk gebied, dat kan concurreren met de binnenduinrand. We verwachten, mede op basis van de inzichten van Recreatie Noord-Holland, dat het praktischer is om alleen entree te vragen bij bepaalde gebieden, bijvoorbeeld Uiterdam, Dorregeest en Aagtenpark. Dan moeten wel de beoogde ontwikkelingen plaats hebben gevonden, zodat er 'iets' is om entree voor te vragen. Uitvoering en ontwikkelingen gaan zeker enkele jaren duren. <u>Overige punten:</u> + Bestuurlijk en ambtelijk draagvlak voor 'duinkaart'-model: een jaarkaart voor bezoek aan het gebied voor iedereen boven de 18 + Positieve grondhouding t.o.v. principe van bezoekersbijdrage + RNH ziet heil in entreebeleid voor afgebakende gebieden met hoog faciliteitsniveau. Mede omdat bezoekers zich daarmee beter kunnen identificeren dan met het begrip "RAUM". + Door alleen entree te heffen bij ontwikkelde gebieden, omzeil je de fietsers die het gebied als doorgang gebruiken - Handhaving steekproefsgewijs nodig, bv op enkele piekmomenten van het jaar, op dit moment zeer beperkte capaciteit (en budget) voor handhaving - Mogelijk risico op extra afval etc. Omdat het eigenaarschap/verantwoordelijkheid van de bezoekers mogelijk afneemt omdat zij iets terug verwachten omdat ze betalen. Dit kan leiden tot extra onderhoudscapaciteit/kosten. - Onduidelijkheid over waar het gebied begint en eindigt (op te lossen door verschillende afgebakende clusters te laten betalen) - Bewoners dragen indirect via de participantenbijdragen van de gemeenten al bij aan kosten, ethische kwestie - Boetevoering in verordening opnemen - Gebied moet toegankelijk blijven - Afnemende toegankelijkheid voor mensen met een smalle beurs, bijvoorbeeld te ondervangen met het toestaan van stadspassen of het regelen van ontheffingen (kan ook voor veel rompslomp zorgen, een bestaande pas werkt dan beter). - Btw-activiteit; kan nadelig zijn voor het terugvragen van btw door participerende gemeenten

Betaald parkeren		Toelichting oranje: voor betaald parkeren geldt ook dat het gebied in principe een laagdrempelige vorm van betaald parkeren zou kunnen invoeren, maar als mensen betalen voor entree of parkeren, dan verwachten ze een gebied dat in zeer goede staat is en waar ontwikkelingen van faciliteiten plaatsvinden. Toelichting groen: Indien het gebied over enkele jaren aantrekkelijke faciliteiten heeft en goed onderhouden is, levert betaald parkeren waarschijnlijk meer op (hogere bezoekersaantallen + kwaliteit voor betaling) <u>Overige punten</u> + AC en bestuurders niet per definitie tegen betaald parkeren, maar voelen meer voor entreeheffing/gebruikskosten - Betaald parkeren wordt niet expliciet genoemd in de visie - Betaald parkeren minder gastvrij dan (al dan niet vrijwillige) bijdrage - Schatting: ongeveer 20% bezoekers komt met de auto, ongeveer 100.000 auto's per jaar - Handhaving, aankondigingen, regeling vastleggen in verordening - Bij betaald parkeren buiten het gebied inzet van gemeenten nodig - Voorinvestering fors indien gekozen wordt voor afgesloten parkeerterreinen en/of plaatsen van betaalterminals - In (sommige) individuele gemeenteraden negatieve houding ten opzichte van betaald parkeren in natuurgebieden - Btw-activiteit en VPB-activiteit
Vaarvignet / MTB / ruiters		Toelichting oranje: op dit moment is er geen aantrekkelijke MTB-route in het gebied waar een bijdrage voor gevraagd zou kunnen worden. Een vaarvignet heeft meer potentie. Toelichting groen: MTB-vignet kan op lange termijn eventueel iets opbrengen indien er een zeer aantrekkelijke MTB-route wordt aangelegd die (boven)regionale bezoekers trekt, bijvoorbeeld in het Aagtenpark. Kan eventueel een aanvulling zijn op MTB-beleid bij Schoorl (tot 10.30 uur). <u>Overige punten:</u> + Positieve grondhouding, maar voorkeur gaat uit naar óf bezoekersbijdrage vragen, óf vignettensysteem uitrollen. Hoewel de keuze voor alleen entree hebben op afgebakende stukjes gebied in de toekomst wel samen kan gaan met een vaarvignet - Jaarlijkse kosten voor organisatie worden geschat op € 60.000 o.b.v. ervaringscijfers MTB- en ruitervignet Utrechtse Heuvelrug - Bovenstaande geldt ook voor ruiters
Liggeld passantenplaatsen buiten jachthavens		Toelichting oranje: 26 passantenplaatsen en vermoedelijk een lage bezettingsgraad gelet op bootbezit en beperkte omvang vaarseizoen. Liggeld levert dan weinig op. Een vrijwillige bijdrage of entreeheffing is dan logischer. We verwachten hier geen verandering in op middellange termijn.

'Vrienden van het RAUM' (vrijwillige bijdrage)		Toelichting oranje: het ontbreekt aan een duidelijke positionering van het gebied. Niemand kent de naam 'RAUM' (deze ambtelijke naam is overigens ook niet aantrekkelijk voor positionering en gebiedsmarketing) en hoewel bezoekers het RAUM positief waarderen (Rapportage Recreatiemonitor 2022) is er nog geen sprake van duurzame binding met het gebied. Investeren in het opbouwen van een band met bezoekers en ondernemers is nodig. Daarnaast werkt een vrienden-constructie vaak met een tegenprestatie. Wat krijgen bezoekers er voor terug? Toelichting groen: opbouwen van een relatie met de bezoekers kan resulteren in een succesvol "Vrienden-van"-programma, zowel voor ondernemers als bezoekers. Hiervoor is een gevoel van eigenaarschap nodig, investeringen in band, marketing, beheer, onderhoud en ontwikkelingen die aansluiten bij de wensen van de 'Vrienden', b.v. i.c.m. participatietrajecten <u>Overige punten:</u> + Hoog 'knuffel'-gehalte + Geen handhaving nodig + Vrijwillige bijdragen geen btw-activiteit - Vrijwillig, bereidheid tot betaling niet af te dwingen en moeilijk in te schatten - Wellicht interessant om ondernemers te vragen om bijdrage voor beheer en onderhoud, als gift of sponsoring (zie ANBI-status)
Verhoging toeristenbelasting, watersportbelasting en/of toepassen vermakelijkheidsretributie		Toelichting oranje: op dit moment merken we in de gesprekken weinig openingen naar het verhogen van de participantenbijdrage. Ondernemers reageren waarschijnlijk niet positief op een verhoging. Dit heeft mogelijk een negatieve invloed op het ondernemersklimaat. Bovendien moet elke afzonderlijke gemeenteraad akkoord gaan met a. een verhoging en b. terugvloeiing naar het RAUM. We achten het mogelijk, maar vraagt om een lang proces en medewerking van 7 gemeenteraden en bestuurders. Toelichting groen: deze optie kan succesvol zijn als alle participanten akkoord gaan met het verhogen van de toeristenbelasting én met het afkomen van deze verhoging naar de bekostiging van beheer en onderhoud van het RAUM. Mogelijk valt de beslissing om te verhogen beter bij ondernemers indien zij voldoende ruimte te geven voor ontwikkeling en een gezonde exploitatie.
Verhogen vergunning voor professioneel gebruik, zoals hondenuitlaat-services en georganiseerde sportclubs		Toelichting rood: Er wordt op dit moment niet gehandhaafd op de vergunning die sportclubjes moeten aanvragen à € 250,00 per jaar of € 50,00 per keer. Abrupt strikt handhaven zorgt vermoedelijk voor averechts effect: de klasjes zoeken dan een andere plek en profiteert ook niet van de bezoeken van de leden van de sportklasjes. Hondenuitlaatservices maken niet grootschalig gebruik van het gebied, en verdere uitbreiding hiervan is ook niet wenselijk
Verhogen opbrengsten uit ontheffing snelvaren		Toelichting rood: De ontheffing voor snelvaren kost in 2023 € 200,00 per jaar. Er worden op jaarbasis 85 ontheffingen verleend en er is een wachtlijst (dus grotere vraag dan aanbod). Verhoging naar bijvoorbeeld € 350,00 per jaar levert +/- €12.000 extra op, maar stuit vermoedelijk ook op weerstand en zorgt voor imagoschade voor het schap. Verhoging van 75% voor dermate lage opbrengst is niet wenselijk, een lager percentage levert niet veel op. Mogelijk levert een tijdelijk vignet, bijvoorbeeld voor 2 uur, nog een summiere inkomstenbron op. Dit alleen uitrollen i.c.m. bestaand betaalsysteem voor bijvoorbeeld entreeheffing, anders te hoge kosten voor verwachte opbrengsten.

ANBI-status aanvragen (fiscaal voordelige giften, donaties en nalatenschap)			Toelichting groen: + Positieve ervaringen elders (GGA recent aangevraagd, Nationale Parken regulier verdienmodel) + Vrijwillige bijdragen geen btw-activiteit + Geen kosten - Moeilijk in te schatten wat de ordegrrootte van de opbrengst is
Beleefbare routes verkopen			Toelichting rood: Levert naar verwachting zeer weinig op. Vraagt daarnaast om ontwerp, coördinatie, up-to-date houden, verkooppunten en opslag, marketing en ontwikkeling en beheer van de daadwerkelijke routes.

Ruimtelijke ontwikkelingen en/of verruiming bestemming

Maatregel	NU	TK	Beknopte inschatting haalbaarheid/wenselijkheid (zie shortlist voor toelichting)
Recreatie-arken / meer verblijfsrecreatie / uitbreiding bestaande campings			Toelichting oranje: we achten (passende) uitbreiding van verblijfsrecreatieve mogelijkheden een interessante economische kostendrager en met enkele haken en ogen ook mogelijk haalbaar, maar dit vraagt onder ander aanpassing van bestemmingsplannen, aanpassen van de verordening van het RAUM en/of gemeenten en het ontheffen van provinciale regelgeving. Het water is volledig NNN, daaromheen ligt Bijzonder Provinciaal Landschap en de provincie staat geen nieuwe verblijfsrecreatie toe. We achten het mogelijk om het gesprek hierover aan te gaan met alle partijen, omdat er veel bestuurlijk draagvlak is, maar dit zal een proces van meerdere jaren worden. Toelichting groen: investeringen in diverse vormen van verblijfsrecreatie (b.v. luxe segment verblijf op het water met vrij zicht) verbeteren het kwalitatieve aanbod van het gebied en kunnen de bezoekersaantallen verhogen. <u>Overige punten:</u> + Sluit aan bij Visie 2030 + Bestuurlijk draagvlak (m.n. Uitgeest en Castricum, andere gemeenten niet onwelwillend, mits passend in landschap en aansluitend bij doel gebied) + Structurele opbrengsten vanuit pacht mogelijk +/- Verordening biedt alleen ruimte voor zowel woonarken als recreatiearken mits vergund door het Algemeen Bestuur - Past niet binnen vigerende bestemmingsplannen, wijziging noodzakelijk + Jaarlijkse pachtopbrengst: +/- 5% grondwaarde - Vraagt veel voorbereidingstijd en voorbereidingskosten - Provincie staat extra verblijfsrecreatie vooralsnog niet toe (o.a. i.v.m. NNN en BPL). Kanttekening: provincie heeft belang bij

			aantrekkelijk alternatief voor de duinen. Dit vraagt om een strakke, gezamenlijke aanpak van deelnemende gemeenten en provincie samen
Verhoging pacht- en huuropbrengsten en vergroting pachtareaal			Toelichting oranje: - Weinig grondposities voor aanzienlijke vergroting pachtareaal, aankoop grond zou dan nodig zijn + Natuurgrond biedt wellicht mogelijkheden voor het verpachten aan TBO of agrariër die wel SNL kunnen aanvragen als tegemoetkoming beheerkosten, bijvoorbeeld Sakerlei en Sakerleidam + Enkele kortlopende pachtcontracten bieden mogelijk kans tot een kleine verhoging. Worden geïndexeerd, maar ook kosten lopen op, dus geen concrete opbrengsten. + Kortlopende pachtcontracten omzetten naar langdurige pacht kan wellicht een verhoging van de pachtprijs opleveren omdat pachter langdurige zekerheid krijgt - Aandachtspunt bij verhoging: indien tarief boven de economische waarde uitkomt wordt het een btw-activiteit
Verkoop gronden			Toelichting rood: - Erfpacht lucratiever op de lage termijn (uit gesprek Recreatie Noord-Holland) - Geen zeggenschap meer over inrichting en gebruik - Recreatief areaal moet beschermd worden met oog op toename bevolking en uitleglocaties omliggende gemeenten
Evenementen aantrekken/toestaan			Toelichting oranje: + Kleinschalige evenementen passen bij visie en worden omarmd door AC en bestuur + Het water heeft potentie voor evenementen passend bij het gebied (sportevenementen vinden al plaats) - Kleinschalige evenementen leveren weinig huur op - Startlocatie/oever voor evenementen op het water ontbreekt - Markt voor kleine en middelgrote evenementen heeft het moeilijk - Inschatting: evenementen zijn goed voor de aantrekkingskracht van het gebied, maar leveren naar verwachting weinig op
Wonen/bouwen op het water			- Het schap heeft weinig grondposities en veelal in landelijk gebied, waarschijnlijk niet geschikt voor wonen - Wonen past niet in de visie 2030. - Planologische bescherming van het werkgebied van RAUM (BPL en NNN) maakt dat ontwikkelen van wonen onwenselijk is en daardoor ook zeer complex.
Alkmaar: in landgoederen verruiming voor kantoor en wonen			- Het schap heeft geen gronden die geschikt zijn voor wonen. Wonen past niet in de visie - Planologische bescherming van het werkgebied van RAUM (BPL en NNN) maakt dat ontwikkelen van wonen onwenselijk is en daardoor ook zeer complex.
Grootschalig dataopslag			- Dataopslag: voor dataopslag is bovengronds ruimte nodig. Binnen het werkgebied van RAUM is geen ruimte beschikbaar - Planologische bescherming van het werkgebied van RAUM (BPL en NNN) maakt dat ontwikkelen van een gebouw voor dataopslag onwenselijk is en daardoor ook zeer complex. - Sluit niet aan bij Visie 2030

Paviljoen/ bezoekerscentrum			Het schap exploiteert niet zelf en op dit moment zijn er geen plannen van ondernemers in het gebied om een bezoekerscentrum voor het RAUM te ontwikkelen i.c.m. pachtafspraken en evt. opbrengsten ondernemers
Naturbegraven			- Geen ruimte voor rustige plek voor aanzienlijk aantal graven, dan zou er grond aangekocht moeten worden - Grondwaterpeil te hoog, gebied zou dan opgehoogd moeten worden + Positieve ervaringen elders (Geestmerloo) + Mogelijkheid voor urnenveld is niet concreet onderzocht

Duurzame energie

Maatregel	NU	TK	Beknopte inschatting haalbaarheid/wenselijkheid (zie shortlist voor toelichting)
Duurzame energie overkoepelend			+ Visie 2030: in principe meewerken aan ruimte voor duurzame energie, mits passend bij doel en ambities gebied en zonder belemmering van vastgelegde ontwikkelingen + Primaire insteek is multifunctioneel ruimtegebruik. +/- Voor de Sakerleidaam wordt onderzocht of drijvende zonnepanelen of zonnepanelen op land i.c.m. begrazing mogelijk zijn - Lange termijn optie
Koudewinning			+/- Voorzichtig positieve houding t.a.v. koudewinning/TEO. Wel is het onduidelijk wat de energiebehoefte van de gebieden in nabijheid is (verwachting: nu nog laag). - De businesscases komen veelal positief uit bij het gasloos maken van een wijk of buurt op ongeveer een kilometer . In de businesscases voor aquathermie zijn we tot nu toe geen vergoeding voor de eigenaar van het water tegengekomen. + Elders positieve ervaringen (Ouderkerkerplas, Sloterplas, Nieuwe Meer Amsterdam)
Betaald elektrisch vervoer opladen			Alleen interessant indien het schap zelf energie opwerkt en verkoopt. Dat scenario is niet realistisch. We verwachten geen hoge opbrengst van externe partijen die locaties voor laadpalen huurt
Windmolens			+/- Zie Duurzame energie + Kan wel zeer profijtelijk zijn na grote investering +/- Windenergie langs A9 voorzichtig positief, als zodanig reeds opgenomen in visie - Grondpositie RAUM is beperkt op de locaties uit de RES/Visie (langs A9, evt langs N8)
Zonne-energie op het water			Zie Duurzame energie
Zonnevelden			Zie Duurzame energie



Overige maatregelen

Maatregel	NU	TK	Beknopte inschatting haalbaarheid/wenselijkheid (zie shortlist voor toelichting)
Grondstromen (verdiepen/verondiepen)		Onbekend	+ Reeds opgenomen in visie: het recreatieschap onderzoekt de mogelijkheid op een aantal plaatsen het meer met circa 5 meter te verdiepen. Daardoor bereikt minder zonlicht de bodem wat de groei van waterplanten vermindert. Met name aan de zuidwestzijde en in het snelvaargebied in het noordoosten van het meer zijn hiervoor opties. +/- Deel van de plannen (Saskerlei) is reeds uitgevoerd en heeft ongeveer € 375.000 opgeleverd door toepassing ontdane grond + Er zijn al drie zandwinputten aanwezig in het meer - Planologische bescherming van de bodem betekent toestemming (onder voorwaarden) nodig van Provincie Noord-Holland - Inschatting opbrengst lastig omdat projectomvang niet bekend is - Incidentele opbrengst
Onderzoek doen naar subsidies			Onderzoek loont de moeite, maar naar verwachting zijn alle lokale, provinciale en nationale regelingen reeds benut
Reclameborden			+ Structurele inkomsten + Te verwachte opbrengsten per zuil op jaarbasis (indien goed zichtbaar vanaf A9): +/- € 40.000-50.000 + Ontwikkelkosten voor exploitant, precariokosten +/- € 5.000 per jaar (gebaseerd op tarief Uitgeest per m2, 10x10m aangehouden) + in afspraken met exploitant opnemen dat er gebiedsmarketing zichtbaar is van het RAUM +/- Visie niet helder over wenselijkheid, 1 tot 3 locaties komen in aanmerking (Dorregeest en 2 locaties Aagtenpark) - Moet geplaatst worden op locaties waar het RAUM profiteert (eigendom of pacht) - Gemeentelijke afstemming nodig Omgevingsplan en vergunning - Doorlooptijd aanvraag tot bouw mast kan oplopen tot 2 jaar
Marketing/andere naam gebied	Niet van toepassing		Strikt genomen een uitgave, met eventueel indirect invloed op toename bezoekersaantal
Excursies op het water			Het schap exploiteert niet zelf. Eventuele opbrengsten via verhuur/afspraken derden minimaal



3 Toelichting shortlist

In dit hoofdstuk worden potentiële aanvullende inkomstenbronnen voorzien van toelichting en eventuele consequenties voor de uitvoering hiervan. Hierbij wordt rekening gehouden met de criteria zoals vastgesteld met de Adviescommissie en bestuurders. De shortlist is de basis voor het uiteindelijke advies in hoofdstuk 4.

Sommige verdienmodellen zijn complementair aan elkaar, maar sommige combinaties zijn niet wenselijk. Er moet bijvoorbeeld een keuze gemaakt worden tussen entreeheffing met lichte handhaving óf een vrijwillige bijdrage vragen. In het advies (hoofdstuk 4) gaan we in op de mix van de verschillende maatregelen mogelijkheden.

3.1 Criteria en variabelen

In het advies en de selectie voor de shortlist is rekening gehouden met de volgende variabelen:

- Geschatte opbrengst
- Structureel/incidenteel (voorkeur voor structureel)
- Praktisch uitvoerbaar
 - Personeel/capaciteit
 - Technische haalbaarheid
- Beleidsmatig (op hoofdlijnen)
 - Individuele participanten
 - Aansluitend bij de visie RAUM
 - Past binnen de huidige (governance)structuur
- Regelgeving lokaal/provinciaal/nationaal
- Tijd/termijn

3.2 Bezoekersbijdragen

De categorie bezoekersbijdragen omvat alle mogelijk haalbare opties die te maken hebben met bijdragen van gebruikers van het gebied:

- Entreeheffing
- Betaald parkeren
- Vignetten
- Liggeld
- 'Vrienden van het RAUM'
- Verhoging toeristenbelasting
- Verhoging vergunningen
- Giften en donaties fiscaal aantrekkelijk maken

Principiële overwegingen

Voordat we de verdienpotentie van de verschillende typen bezoekersbijdragen beschrijven, moeten we aantekenen dat het schap ook vanuit principeel oogpunt moet overwegen of het gebied gratis toegankelijk moet blijven of dat een bijdrage passend is. De belangrijkste overwegingen zijn:

- **Toegankelijkheid voor iedereen.** De armoedecijfers nemen toe en recreatiegebieden zijn bij uitstek voor gezinnen uit lagere sociaaleconomische groepen belangrijke plekken om gratis te recreëren, bewegen, ontspannen en elkaar te ontmoeten (gezond bezig te zijn). Ze hebben relatief minder vaak een tuin waardoor ze op groengebieden zijn aangewezen. Bij deze groep is het gezondheidseffect van verblijf in het groen het grootst. Voorkomen moet worden dat deze groep het gebied niet meer of minder zal bezoeken.
- **Meer bezoekers naar duingebied i.p.v. andersom.** Door entreeheffing of betaald parkeren wordt het gebied mogelijk minder aantrekkelijk als



alternatief voor het duingebied en wordt het duingebied mogelijk, in het meest negatieve scenario, meer belast.

- **Botsingen met (toekomstig) beleid.** Het RAUM is door gemeenten en provincie toegewezen als alternatief groengebied voor de binnenduinrand. Het is mogelijk dat het invoeren van toegangskaartjes in gaat tegen toekomstig (regionaal) beleid.

3.2.1 Entreeheffing ●●

Entreeheffing kan op verschillende manieren. Een groot hek om het gebied zetten en entreepoorten maken is één optie. Maar dit vraagt om grote investeringen, actieve handhaving en botst met het openbare karakter van het gebied. Zo'n vorm achten de meeste bestuurders en de Adviescommissie niet passend bij de doelstelling van het RAUM.

'Duinkaart'-model: betalingsbereidheid stijgt bij gevoel van betrokkenheid

Een lichtere vorm van entreeheffing past beter bij het gebied. Bestuurders en de Adviescommissie voelen meer voor het duinkaart-model. In het duingebied rondom Castricum moeten bezoekers een 'duinkaart' aanschaffen van € 13,00 per jaar. Ondanks steekproefsgewijze handhaving is toch een groot aantal bezoekers bereid om de duinkaart te betalen (bron: interne communicatie PWN). Bezoekers hebben het gevoel een beetje voor het gebied te moeten 'zorgen'. Goede communicatie is voor zo'n stukje eigenaarschap van groot belang. Zorg daarnaast voor duidelijke aankondigingen vooraf, zichtbare en glasheldere uitleg ter plaatse en laagdrempelige, gebruiksvriendelijke manieren om te betalen. Entreeheffing wordt op deze manier een soort bijdrage aan het behoud van het gebied.

We verwachten dat de betalingsbereidheid zal stijgen naarmate het gebied verder ontwikkeld wordt en kwalitatief gezien kan wedijveren met de binnenduinrand (ondanks dat het gebied landschappelijk heel anders

in elkaar zit). Wellicht is dat een beter moment om entreeheffing in te voeren. Vandaar het advies nu oranje, later groen.

Bestuurlijke grondhouding ten opzichte van bezoekersbijdragen positief

Principeel hebben de bestuurders geen bezwaar tegen het vragen van een bescheiden bijdrage per volwassen bezoeker, eventueel in combinatie met kwijtschelding/Stadspas-constructies voor huishoudens met een laag inkomen. We verwachten geen grote bezwaren vanuit de participanten en de gemeenteraden.

Aan te wijzen locaties voor entreeheffing

Omdat de afbakening van het gebied niet duidelijk is en een deel van het gebied wel beheerd wordt, maar geen grote ontwikkelingen herbergen, kan het een slimme keuze zijn om alleen op afgebakende locaties entree te vragen. We denken bijvoorbeeld aan Dorregeest, Uiterdam, Zwaansmeer en Aagtenpark, mits er inderdaad ontwikkelingen plaatsvinden en het voorzieningenniveau op peil is.

Aandachtspunten:

- Advies handhaving: enkele keren per jaar op piekmomenten. Ga in gesprek met PWN hoe zij dit doen in het duingebied
- Boetes in verordening opnemen
- Het kan zijn dat de bezoekersaantallen (tijdelijk) af zullen nemen na invoering van een entreesysteem.
- Gebied moet laagdrempelig blijven voor alle inwoners
- Met oog op toenemende armoede valt te overwegen om huishoudens met laag inkomen te ontheffen. Verder onderzoek is nodig om in kaart te brengen wat dit betekent voor verlaging van de opbrengsten.
- Het 'RAUM' is een ambtelijk gebied. Grenzen en kaders zijn voor de recreant/gebruiker niet relevant. Er staan geen borden of hekken, dus het is voor gebruikers niet duidelijk voor welk gebied de jaar- of



dagkaart geldt. Zij identificeren zich eerder met locaties binnen het RAUM.

Rekenvoorbeeld:

We schatten in dat entreeheffing middels het duinkaart-model (dagkaart + jaarkaart - kosten) ongeveer **€ 47.249,00 per jaar** zou kunnen opleveren. Belangrijke noot: deze voorbeeldberekening gaat uit van hogere bezoekerscijfers, omdat specifieke bezoekerscijfers van alleen de aangewezen locaties niet (correct) beschikbaar zijn. We baseren ons daarom op een ouder getal (NBTC NIPO, 2016). In de berekening nemen we aan dat ongeveer 65% van de bezoeken aan het gebied plaatsvindt in de oeverparken en Aagtenpark.

Voorbeeldberekening:

Jaarkaart

- 100.000 unieke bezoekers per jaar (NBTC NIPO, 2016)
- Waarvan 65% in afgebakend gebied (=65.000 bezoekers)
- Waarvan 50% 18 jaar of ouder (=32.500 bezoekers)
- Betalingsbereidheid van 25% (= 8.125)
- € 10,00 per jaar (iets lager dan de prijs voor de duinkaart omdat we verwachten dat mensen bereid zijn voor de duinen iets meer te betalen)
- Opbrengst incl. btw 21%: € 81.500

Dagkaart

- 1,6 miljoen bezoekers per jaar (cijfers RAUM)
- Waarvan 65% in afgebakend gebied (= 1.040.000 bezoekers)
- Waarvan 20% incidenteel bezoek (= 208.000)
- Waarvan 50% 18 jaar of ouder (=104.000)
- Betalingsbereidheid van 20% (= 20.800)
- €2,00 per dag
- Opbrengst incl. btw 21%: € 41.600

Geschatte kosten

- Aftrek btw: $(€ 81.500 + € 41.600) * 21\% = € 25.851$
- Circa € 50.000 per jaar (handhaving, betalingssysteem online, aankondiging vooraf en bebording ter plaatse)

3.2.2 Betaald parkeren ● ●

Betaald parkeren kent net als entreeheffing vele uitwerkingen. Ook voor betaald parkeren geldt dat het hele gebied omheinen en alle toegangswegen met slagbomen afsluiten, niet wenselijk is voor de toegankelijkheid van het gebied. Het gebied moet juist een aantrekkelijk alternatief zijn voor het duingebied. Daarnaast vraagt zo'n operatie om forse investeringen, waarbij de vraag is of die zich op korte termijn terug verdienen.

Net als entreeheffing, kan men er ook voor kiezen om wél betaald parkeren in te voeren, maar zonder slagbomen en er op te vertrouwen dat een deel van de bezoekers bereid is om parkeergeld te betalen. In dat geval wordt er een bord met een QR-code neergezet. Maar betalen voor parkeren komt minder gastvrij over, kan mensen weerhouden van een bezoek aan het gebied en wekt ook de indruk dat het gebied de moeite waard is om voor te betalen.

De meningen van de verschillende bestuurders zijn verdeeld over het invoeren van betaald parkeren. Ze staan niet per definitie afwijzend tegenover betaald parkeren bij natuurgebieden, maar hebben wel de ervaring dat de term 'betaald parkeren' alleen al, voor veel discussie zorgt in de raden.

Geschatte opbrengst

We schatten in dat betaald parkeren ongeveer **€ 85.000 per jaar** kan opleveren.

Aannames berekening:

- 500.000 bezoeken per jaar
- Bezoeken met de auto: 20% (lage schatting)
- € 5,00 per dag
- Betalingsbereidheid van 25%

- Geschatte kosten: € 50.000 per jaar (handhaving, betalingssysteem online, aankondiging vooraf en bebording ter plaatse). Incidentele kosten zullen veel hoger zijn als er slagbomen geplaatst worden en controleurs worden ingezet.

Voorbeelden elders:

Vanaf 2020 heeft Natuurmonumenten betaald parkeren (€ 7 per dag) ingevoerd bij o.a. Kasteel Hackfort (Vorden, Gelderland) en Haarzuilens (Utrecht). Natuurmonumenten gebruikt het parkeergeld voor het onderhoud van fiets- en wandelpaden, routemarkering en bankjes. Leden van Natuurmonumenten hoeven niet te betalen: zij dragen immers al bij aan het beheer. Volgens Natuurmonumenten is 40-60% van de bezoekers aan de natuurgebieden geen lid, maar maakt wel gebruik van de voorzieningen. Zo wil Natuurmonumenten de bijdragen voor beheer en onderhoud tussen de leden en niet-leden gelijk trekken.

Recreatieschap Twiske-Waterland heeft bij het Twiske betaald parkeren ingevoerd. In de begroting voor 2023 rekent het schap op €175.000 aan kosten, maar ook op € 350.000 aan baten, netto begrote opbrengst parkeren Twiske-Waterland: € 200.000. De ontsluiting van het Twiske is echter heel anders dan het RAUM. Het Twiske heeft één toegangsweg, waar bij er in het RAUM zeker al 13 parkeerplaatsen alleen al rondom het meer liggen. Dat maakt het een stuk complexer om parkeervoorzieningen te ontwikkelen en te handhaven.

3.2.3 Vignetten: (snel)vaarvignet / MTB / ruiters

Op dit moment hebben gebruikers alleen een vignet nodig voor het snelvaargebied bij de Deilings. Een snelvaarvignet kost € 200,00 per jaar. Een kleine verhoging van de leges is mogelijk, maar levert geen substantieel bedrag op.

Een algeheel vaarvignet invoeren is ook mogelijk. In heel 2022 zijn er 272.837 vaarbewegingen geteld en voor 2023 zijn er tot 1 september al 284.439 vaarbewegingen geteld (bron: Recreatie Noord-Holland). Het is onbekend om hoeveel unieke boten dit gaat. Voor een vaarvignet is het aantal boten bepalend. Bij circa 70 vaardagen per boot per jaar (Waterrecreatie Advies), schatten we dat het om circa 4000 boten zal gaan.

Geschatte opbrengst

We schatten in dat het invoeren van een vaarvignet ongeveer **30.000 per jaar** kan opleveren.

Aannames berekening:

- 4000 boten per jaar
- € 37,50 per jaar
- Betalingsbereidheid van ca 25%
- Geschatte kosten: € 10.000 per jaar (handhaving, betalingssysteem online, aankondiging vooraf en bebording ter plaatse)
- Netto opbrengst ca € 30.000.

Vaarvignetten elders

Een vaarvignet of ontheffing komt op veel plassen in Nederland voor, bijvoorbeeld op de Reeuwijkse Plassen en Nieuwkoopse Plassen. Ook in Vlaamse wateren moeten vaartuigen in bezit zijn van een vaarvignet. In de meeste gevallen is zo'n vignet gemakkelijk online aan te schaffen. Soms is er een sticker nodig, maar soms is een digitaal bewijs voldoende.

De gemeente Amsterdam werkt met twee soorten vignetten, waarvan het 'doorvaartvignet' vermoedelijk het meest overeenkomt met het gebruik van het vaarwater van het RAUM.



MTB- en ruitervignetten

Op moment van schrijven ligt er geen mountainbiketrail in het RAUM-gebied. Maar er zijn plannen voor het uitbreiden van de wielervedbaan in het Aagtenpark met een mountainbikeroute. De plannen hiervoor zijn gemaakt, maar we verwachten niet op korte termijn. Wel is het wenselijk om het vignettensysteem mee te nemen bij de verdere ontwikkelingen van een MTB-parcours indien dit daadwerkelijk plaats zal vinden.

3.2.4 Liggeld passantenplaatsen buiten jachthavens ●

Op het Alkmaarder- en Uitgeestermeer zijn circa 30 passantenplaatsen, waarvan er 4 aan de zwemsteiger bij de Hoorne middels een afmeerverbod uit de passantenplaatsen worden gehaald omdat dit als zwemlocatie wordt gebruikt. Op het Alkmaarder- en Uitgeestermeer mag ook geankerd worden of afgemeerd langs een kade. Hierbij geldt wel de 4-dagen regeling (zie art. 4.11 Algemene Verordening RAUM 2019).

We verwachten een lage bezettingsgraad op jaarbasis. Bootbezit en bootvakanties nemen al jaren in aantal af en we zien een verschuiving naar dagrecreatie en (dag)verhuur. We gaan daarom uit van 2 dagen bezetting per week in het vaarseizoen (1 april-30 september).

Uitgaande van een bezetting van 15% en een dagtarief van € 10,00 en naleving van 50% zou dit kunnen gaan om **ongeveer € 7.150,00** op jaarbasis.

Aannames berekening:

- 26 openbare passantenplaatsen
- Bezetting op jaarbasis 15% (vaarseizoen 1 april-30 september 2 dagen per week)
- Betalingsbereidheid 50%
- Geschatte kosten: eenmalig € 5.000 (indien betalingssysteem online reeds is ingericht voor entreeheffing, dan zelfde portal gebruiken, aankondiging vooraf en bebording ter plaatse)

- Op basis van vertrouwen (=geen kosten handhaving)

3.2.5 'Vrienden van het RAUM' (vrijwillige bijdrage) ● ●

Naast verplichte bijdragen zoals entreeheffing of vignetten, is het ook mogelijk om bezoekers en/of ondernemers te vragen om een vrijwillige jaarlijkse bijdrage voor beheer en behoud van het RAUM. De 'Vrienden van'-constructie is alom bekend. Mensen betalen vrijwillig een jaarlijkse bijdrage en mogen zich Vriend van noemen. Daar staat vaak een wederdienst tegenover. Vrienden van het lokale theater doneren jaarlijks een bedrag en mogen in ruil daarvoor bijvoorbeeld als eerste kaarten kopen voor het nieuwe seizoen. Een feest of jaarbijeenkomst komt ook geregeld voor. Recreatieschap Marrekrite werkt met de verkoop van vrijwillige wimpels (zie kader).

Voor ondernemers kan ook gedacht worden aan een ondernemerspakket, bijvoorbeeld in combinatie met tegen een voordelig tarief gebruik kunnen maken van advertentieruimte van het RAUM op de beoogde reclamezuilen langs de A9 (zie paragraaf 3.5.1).

3.2.6 ANBI-status aanvragen (fiscaal voordelige giften, donaties en nalatenschappen) ● ●

Giften aan organisaties met een ANBI-status zijn fiscaal aftrekbaar en daarmee aantrekkelijke bestemmingen voor mensen die bijvoorbeeld de cultuursector of natuurbeschoud willen steunen. Recreatie Noord-Holland heeft onlangs de ANBI-status aangevraagd voor het Groengebied Amstelland. Recreatieschap Spaarnwoude heeft al een ANBI-status. De investeringskosten en de risico's zijn klein, maar een donatiesysteem is alleen succesvol bij een warme band met de bezoeker. De mate van eigenaarschap en betrokkenheid is op dit moment gering. Er zijn dan investeringen nodig om een duurzame band op te bouwen.



Voorbeelden vrijwillige bijdragen elders

Recreatieschap Marrekrite realiseert nieuwe en onderhoudt vrije aanlegplaatsen in onder meer het Friese Merengebied. Sinds 1987 is het samenwerkingsverband **'Vrienden van Marrekrite'** opgericht waarin de **wimpelactie** werd gelanceerd. Watersporters kopen een wimpel en laten hierbij zien dat ze Marrekrite steunen en dankbaar zijn voor het werk wat ze doen. Deze wimpel is een begrip geworden en leverde in 2020 netto €170.000 op en in 2021 €180.000. Sinds een aantal jaar wordt de opbrengst van de wimpel gekoppeld aan het onderhoud en vervanging van voorzieningen voor watersporters, zodat het inzichtelijk is waar de opbrengsten naar toe gaan. Op de plekken waar voorzieningen vervangen zijn, worden bordjes geplaatst met daarop vermeld dat deze vervangen zijn vanuit de bijdrage van watersporters. Naast de verkoop van de wimpel heeft recreatieschap Marrekrite ook een donateurschap. Ook is Marrekrite sinds dit jaar begonnen met het invoeren van een vrijwillig vignet voor kleine open bootjes.

De Stichting Hoge Veluwe Fonds kent verschillende manieren van fondsenwerving. Bedrijven en particulieren kunnen op verschillende manieren bijdragen, bijvoorbeeld middels een eenmalige schenking, periodieke gift, nalatenschap of partnerschap. Vanaf 2018 wordt er gewerkt met een **Vriend van de Hoge Veluwe-systeem**. In ruil voor verschillende privileges worden drie pakketten aangeboden:

- Brons: €200-€1000
- Zilver: €1.000-€2.000
- Goud: meer dan €2.000

Van de inkomsten wordt 90% ingezet voor beheer van het park, bijvoorbeeld onderhoud van paden, routemarkeringen en de bezoekerscentra.

3.2.7 Verhoging toeristenbelasting en/of toepassen vermakelijkheidsretributie ●●

Opbrengsten uit het heffen van toeristenbelasting en vermakelijkheidsretributie (toeristenbelasting voor dagrecreatie) komen terecht in de algemene middelen van de betreffende gemeente. Het verhogen van de individuele tarieven van de participanten heeft dus in directe zin geen nut voor het RAUM. Maar er kunnen afspraken gemaakt worden over terugvloeiing van een deel richting het RAUM. Indirect betekent dat een verhoging van de participantenbijdrage, maar zorgt ook voor meer inkomsten in de algemene gemeentekas.

Omdat alle raden akkoord moeten gaan met een extra bijdrage aan het RAUM, gehangen aan de opbrengsten vanuit toeristenbelasting, verwachten we een lange doorlooptijd. We hebben geen signalen ontvangen dat er principiële bezwaren zijn tegen het verhogen van de toeristenbelasting.

Watertoeristenbelasting

Het heffen van watertoeristenbelasting op ligplaatsen en jachthavens zou een optie kunnen zijn om onderscheid te maken tussen toeristenbelasting geïnd op land en op het meer. De gemeente Uitgeest heft reeds watertoeristenbelasting, de gemeente Castricum maakt geen onderscheid. De gemeente Wijdereen heeft watertoeristenbelasting op 1 januari 2023 ingevoerd middels een separate verordening waardoor de opbrengsten separaat gemarkeerd zijn. Ook in Hoeksche Waard betaalt men watertoeristenbelasting: € 0,20 per aankomst per persoon en €47,52 forfaitair.

Geschatte opbrengst

Tabel 4 geeft een bandbreedte weer van een afroaming van bijvoorbeeld een verhoging van 10%, 5% of 5 cent per nacht richting het RAUM, als extra inleg (of eventueel via een BIZ/gebiedsfonds). Als er van elke overnachting (schatting op basis van cijfers 2022) in alle deelnemende

gemeenten in 2022 5 cent extra geheven zou worden ten behoeve van het RAUM, komt dat neer op **€ 77.000** en bij 10 cent **€ 154.000**.

Tabel 3: overzicht huidige tarieven toeristenbelasting (2023) deelnemende gemeenten en opbrengsten toeristenbelasting in 2022

Gemeente	Tarief 2023	Buiten centrum	Camping	Opbrengst x 1000 euro 2022	Opbrengst per inwoner 2022	Opmerking
Alkmaar	€ 2,56	nvt	€ 1,28	572	€ 5,00	
Beverwijk	€ 1,05	nvt	€ 1,05	157	€ 4,00	
Castricum	€ 1,90	nvt	€ 1,60	1140	€ 31,00	camping tot 30 plaatsen
Uitgeest	€ 2,00	nvt	€ 2,00	106	€ 8,00	
Heiloo	€ 2,05	nvt	€ 2,05	80	€ 3,00	
Heemskerk	€ 1,30	nvt	€ 1,30	106	€ 3,00	en forfaitaire bedragen voor ondernemers
Zaandam	€ 7,26	€ 5,19	€ 4,15	2836	€ 18,00	

Tabel 4: indicatie berekening mogelijke verhoging toeristenbelasting

Verhoging per nacht per bezoeker	Bruto opbrengst
10%	€ 500.000,00
5%	€ 250.000,00
€ 0,05	€ 77.000,00
€ 0,10	€ 154.000,00

3.2.8 Vergunningen verhogen voor professioneel gebruik, zoals hondenuitlaatservices en georganiseerde sportclubs

De huidige tarieven voor sportclubs is €50,00 per keer of €250,00 per jaar. Er wordt op dit moment niet gehandhaafd op vergunningen voor sportklasjes. Het is wenselijk om het gebied aantrekkelijk te houden voor

sportieve activiteiten. Abrupt actief en strikt gaan handhaven werkt waarschijnlijk averechts en daarmee zullen de sportclubs vermoedelijk een andere locatie gaan zoeken. Wel zien we kansen voor het vragen van entreeheffing via de sportclubs. Naast de vergunning kunnen de sportclubs ook een aanjagende rol spelen in het aanschaffen van een jaarkaart van alle deelnemers.

De vergunning voor het uitlaten van honden door commerciële bedrijven/uitlaatservices (art. 2.14 AV), kost afhankelijk van bezoekfrequentie van € 250,00 tot € 750,00 per jaar. Het gebied wordt niet veelvuldig gebruikt door deze services en het is ook niet wenselijk om meer uitlaatservices te trekken, dus we verwachten geen extra inkomsten.

Geschatte opbrengst: geen (maar mogelijk indirect wel verhoging van aantal betalende bezoekers).

3.3 Ruimtelijke ontwikkelingen en verruiming bestemming

De mogelijkheden die te maken hebben met ruimtelijke ontwikkelingen zijn:

- Uitbreiding verblijfsrecreatie
- Verhoging pachtinkomsten
- Uitbreiding pachtareaal
- Wonen/bouwen op het water

3.3.1 Uitbreiding verblijfsrecreatie

In de Visie 2030 worden 6 gebieden in het RAUM als ontwikkellocaties aangewezen (zie bijlage 1). Op sommige plekken is ook een uitbreiding van verblijfsrecreatie meegenomen. De verwachte opbrengsten die voortvloeien uit deze plannen, zijn gedeeltelijk al meegenomen in de meerjarenbegroting. De opbrengsten uit pacht zijn voor de ontwikkelingen bij Dorregeest en bij Uiterdam al meegerekend, maar voor de Woudhaven en de locaties rondom Erfgoedpark de Hoop nog niet. Het

algemeen bestuur heeft besloten om de komende vijf jaar nog geen erfpacht te vragen voor de Woudhaven (interne communicatie Recreatie Noord-Holland).

We zien vanuit de visie, gesprekken met bestuurders en de werksessie met de Adviescommissie aanknopingspunten om meer verblijfsrecreatie bovenop de voorgenomen ontwikkelingen toe te voegen, met name verblijfsrecreatie op of aan het water.

Recreatiearken

Landschappelijke kwaliteit is een belangrijk pluspunt van het RAUM. Het Alkmaarder- en Uitgeestermeer vol leggen met recreatie-arken past niet bij de kwaliteiten en het karakter van het gebied. Het verpachten van grond/water voor recreatiewoningen kan echter wel verdienstelijk zijn. Uitgaande van de draagkracht van het gebied, adviseren we niet meer dan 100 extra recreatiearken te laten ontwikkelen in het gebied.

In de ambtelijke werksessie en de gesprekken met bestuurders werd benoemd dat er op sommige locaties mogelijk ruimte is voor het toestaan van een aantal extra recreatiewoningen. Hierbij werd vooral gedacht aan:

- Akersloot
- Dorregeest
- In de jachthaven(s) aan de zuidrand van het Uitgeestermeer
- Rondom Erfgoedpark de Hoop
- Eventueel aan de Stierop

Provinciale regels m.b.t. verblijfsrecreatie NNN

Een groot gedeelte van het RAUM ligt binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland. Natuurnetwerk Nederland bestaat uit bestaande natuurgebieden en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Verbinding en versterking van deze gebieden (en verbinding met agrarisch gebied) moet bijdragen aan een robuuste natuurlijke structuur in

Nederland. In Nederland zijn de provincies verantwoordelijk voor het NNN (enkele uitzonderingen daargelaten).

In Noord-Holland is 5600 hectare grond aangewezen als NNN. Binnen deze 5600 hectare zijn hier en daar zijn kleine verschuivingen van de grenzen mogelijk. Bijvoorbeeld technische kaartfouten of het 'uitruilen' van gronden met een relatief lage natuurwaarde voor locaties met een hogere natuurwaarde of logischere ligging (b.v. aansluitend aan bestaand gebied).

Ontwikkelingen in het NNN zijn over het algemeen niet toegestaan: de 'Wezenlijke Kenmerken en Waarden' van het gebied mogen niet worden aangetast. De provincie Noord-Holland gaat een wijziging opnemen in de Omgevingsverordening waarin staat dat nieuwe hotels en campings niet meer zijn toegestaan in het NNN. Toegestane campings die reeds in het NNN liggen, mogen blijven. Onder voorwaarden kunnen kleine toevoegingen plaatsvinden, maar de gebouwen mogen niet verder worden uitgebreid. Aangezien het water onderdeel uitmaakt van het NNN, heeft het RAUM te maken met de provincie bij voornemens om recreatie toe te staan in het NNN. De provincie kan middels de meerwaardebepaling een uitzondering maken voor ontwikkelingen die van toegevoegde waarde kunnen zijn voor het Natuurnetwerk. Dit type ontwikkelingen zijn kleinschalig van aard en alleen op locaties waar de natuurwaarde relatief laag is.

De ontwikkeling van het NNN brengt echter ook kansen met zich mee. Vanuit het Provinciaal Programma Landelijk Gebied komt er grond beschikbaar die mogelijk bij het RAUM getrokken zou kunnen worden. Op de langere termijn is het wenselijk om te onderzoeken welke gronden strategisch van belang zijn voor recreatieve ontwikkelingen of zelfs vastgoedontwikkelingen die kunnen bijdragen aan de inkomsten van het RAUM. Ook het verruimen van de grens van het RAUM waardoor er grond



bij komt die verpacht kan worden ten behoeve van natuurbeheer, kan in de toekomst via erfpacht nieuwe inkomsten opleveren.

Op moment van schrijven is nog niet bekend om welke kavels het gaat, maar het is interessant om te onderzoeken welke gronden hiervoor in aanmerking kunnen komen.

Doelgroepen verblijfsrecreatie

De opbrengsten voor de exploitant zijn van veel factoren afhankelijk: weer, seizoen, prijsbepaling, ligging, faciliteiten/voorzieningen, attracties in de buurt, maar ook de doelgroep is bepalend. Uitgaande van de Swipocratie die in de zomer van 2020 is uitgevoerd in opdracht van Recreatie Noord-Holland, wordt de rust, stilte, uitzicht en de mogelijkheid tot watersporten het meest gewaardeerd. In combinatie met vrij uitzicht op het water en arken in het luxe segment, kan er een hoge prijs worden gevraagd per overnachting. De vraag naar luxe, duurzame verblijfslocaties in de natuur en aan het water is groot. De verbinding naar de kust en andere dagrecreatieve bestemmingen in de buurt (strand, bos, sauna, forten, de steden Alkmaar, Zaandam/Zaanse Schans, Edam-Volendam, Monnickendam) maken de locatie uniek en aantrekkelijk.

Geschatte extra opbrengst

De opbrengsten voor het RAUM komen voornamelijk voort uit extra pachtafspraken die er gemaakt kunnen worden, bijvoorbeeld het uitbreiden van de huidige afspraken met ondernemers bij kleinschalige uitbreiding van het aanbod met enkele recreatiearken. Voor verblijf op het water kan een hogere prijs gevraagd worden en daarmee ook een hogere pachtprijs. We schatten in dat de erfpacht voor een recreatie-ark van ongeveer 40-60 vierkante meter ongeveer € 2.000, oplopend richting € 3.000, zal zijn (bron aanname: Recreatie Noord-Holland o.b.v. eerdere opbrengsten). De investeringskosten en infrastructurele kosten zijn voor de exploitant.

aantal recreatiearken	mogelijke pachtopbrengst
10	€ 20.000,00
30	€ 60.000,00
50	€ 100.000,00
75	€ 150.000,00
100	€ 200.000,00

3.3.2 Verhoging pacht- en huuropbrengsten en vergroting pachtareaal

Het recreatieschap heeft op land weinig grondeigendom en daarom is het uitbreiden van het te verpachten areaal lastig. Het verhogen van bestaande pachtafspraken is volgens het recreatieschap niet mogelijk.

Natuurgrond biedt wellicht mogelijkheden voor verpachting aan een tbo of agrariër die SNL kunnen aanvragen voor tegemoetkoming kosten natuurbeheer. Op dit moment zien we alleen mogelijkheden voor de Sakerleidam (5 ha), wat een besparing in beheerkosten zou kunnen opleveren (5 ha à ca € 500 per jaar, € 2.500 per jaar).

Wel zijn er enkele gronden met kortlopende pachtafspraken, maar omdat het hier om individuele contracten met derden gaat, kunnen we niet veel zeggen over de mogelijkheden. Wellicht is het bij verlenging van kortlopende pachtcontracten de overweging waard om langdurigere afspraken te maken, waardoor de pachter meer zekerheid heeft en de pachtprijs daarom wellicht iets omhoog kan. We hebben geen inzicht in de kortlopende contracten.

Geschatte extra opbrengst: nihil

3.3.3 Evenementen aantrekken/toestaan ●

In recreatiegebied Spaarnwoude worden verschillende grote evenementen gehouden. Voor 2022 werd zo'n €921.000 verwacht aan inkomsten vanuit evenementen. Door de coronacrisis kwam dat resultaat uit op € 574.000. Hoewel evenementen een bron van inkomsten kunnen zijn, verwachten we dat evenementen van de orde grootte van Spaarnwoude niet passen bij het RAUM.

Kleinschalige evenementen passen bij de uitgangspunten uit de Visie 2030 en worden omarmd door bestuurders en Adviescommissie mits natuur niet geschaad wordt. Het water heeft potentie voor unieke evenementen, passend in het gebied. Het land is minder aantrekkelijk door de drassige grond en beperkte mogelijkheden op eigen of gepachte grond. In Aagtenpark liggen hier eventueel mogelijkheden. Kleinschalige evenementen leveren echter niet veel huur op en we schatten de mogelijke extra inkomsten dan ook laag in. De markt voor kleinschalige evenementen heeft het moeilijk en vaak zijn evenementen pas rendabel naar meerdere edities of verspreid over meerdere dagen. In Geestmerambacht heeft RNH ervaring met evenementen tot 4.000 personen die jaarlijks zo'n € 20.000 opleveren (schatting medewerkers).

Evenementen kunnen wel een indirect positief effect hebben. Evenementen maken het gebied aantrekkelijker voor huidige en nieuwe doelgroepen. Het verhuren van grond voor evenementen kan ook helpen bij de nieuwe profilering van het Aagtenpark, een plek die bij veel Beverwijkers op dit moment geen positieve associaties oproept door verontreiniging in het verleden.

Geschatte extra opbrengst: nihil.

3.3.4 Wonen/bouwen op het water

De bestemming 'wonen' is zeer lucratief. Daarnaast is wonen of op aan het water. De erfpacht die hiervoor gevraagd kan worden is dan ook

aanzienlijk. Maar gelet op de geringe grondpositie aan de oevers zien we hier op korte termijn geen mogelijkheden voor. Dat wil niet zeggen dat dit in de toekomst geen optie is: wellicht worden er in de toekomst nieuwe mogelijkheden gecreëerd in combinatie met verruiming van het gebied en/of grondaankopen.

3.4 Duurzame energiewinning

In de Visie 2030 staat beschreven dat het Recreatieschap in principe wil meewerken aan het vrijmaken van ruimte voor duurzame energiewinning, mits de benodigde activiteiten passen bij het doel en de ambities van het gebied en de beoogde en vastgestelde ontwikkelingen uit de visie niet belemmert. Hierbij is multifunctioneel ruimtegebruik de primaire insteek.

3.4.1 Zonne-energie ●

In de visie is zonne-energie al benoemd. Voor de Sakerleidsdam wordt onderzoek of drijvende zonnepanelen of panelen op land in combinatie met begrazing mogelijk zijn.

3.4.2 Windenergie ●●

Zowel in de RES als in de Visie 2030 is opgenomen dat er kansen liggen voor windenergie langs de A9, mits niet verstorend voor natuur, landschap en verkeer. De houding tijdens werksessies en gesprekken met bestuurders was voorzichtig positief en in lijn met de standpunten uit de RES en de Visie 2030.

Het ruimtelijk mogelijk maken van windenergie op grond van het RAUM (gepacht of in eigendom) zou structureel profijtelijk kunnen zijn. Een windturbine van 3 MW levert zo'n 9000 MWh per jaar op. Uit onderzoek blijkt (Witteveen+Bos, 2021) dat de catalogusprijs van zo'n turbine zo'n € 3 miljoen is, ontwikkelkosten nog eens € 3 miljoen en de onderhoudskosten in totaal ook € 3 miljoen. Uitgaande van een levensduur van 25 jaar levert dit de turbine ongeveer € 12 miljoen op.

Winst per windturbine is in dat geval circa € 3 miljoen, verspreid over 25 jaar is dit ongeveer € 120.000 per jaar.

Landschappelijke kwaliteit en natuurwaarden worden gekoesterd, maar energie-opwek langs bestaande infrastructuur “lijkt wenselijk” (uti: RES NHN, 2020). Als voorbeeld wordt de A9 genoemd. Het RAUM heeft echter beperkt grondoppervlak langs de A9 en er is verder onderzoek nodig naar mogelijkheden om grond aan te kopen t.b.v. windenergie. In het zoekgebied naar zon en wind staat in de RES ook nog de N8 beschreven.

Kanttekening: in de Swipocratie die in 2020 is uitgevoerd geeft 68% van de gebruikers (n=921) aan geen duurzame energiebronnen in het gebied te willen. Er is niet naar verklaringen gevraagd, maar gezien de hoogst gewaardeerde kwaliteiten van het gebied (rust, stilte, uitzicht) heeft het vermoedelijk te maken met geluidsoverlast en verstoring van het uitzicht. Bij plaatsen van windturbines daarom kiezen voor locaties waar bewoners en bezoekers geen tot weinig last van verstoring hebben (overeenkomstig met de RES/visie).

3.4.3 Koudewinning ●●

Bij thermische energie uit oppervlaktewater (TEO) wordt warmte en koude uit oppervlaktewater benut om gebouwen te verwarmen en te koelen. Het is een vorm van duurzame energie. TEO kan ook positieve effecten hebben op de waterkwaliteit, bijvoorbeeld door minder opwarming in de zomer. Het RAUM is als eigenaar van de plas “bronhouder” van de energie en kan een water- of warmteafname-overeenkomst afsluiten met de energieproducent. De businesscases¹ komen veelal positief uit bij het gasloos maken van een wijk of buurt. Hoewel er (in sommige gevallen) subsidies nodig zijn. De meren bevatten

een voorraad koud water waaruit veel (hernieuwbare) energie te winnen is.

Koudewinning kan een mogelijkheid om bouwlocaties in de omgeving aan te sluiten op duurzame energie. Wel is het onduidelijk wat de energiebehoefte van de gebieden in nabijheid is (verwachting: nu nog laag). De ‘afzetmarkt’ moet zich namelijk niet verder dan ongeveer een kilometer van de TEO-locatie bevinden (anders gaat er teveel energie verloren). HVC Groep werkt in de regio Alkmaar al aan een warmtenet vanuit bio-energie.

In de businesscases voor aquathermie (via website netwerk aquathermie) zijn we tot nu toe geen vergoeding voor de eigenaar van het water tegengekomen. Aangezien RAUM bronhouder is kan zij een water- of warmteafname-overeenkomst sluiten met een warmtebedrijf. Bij een goede positieve businesscase een vergoeding zou RAUM als bronhouder een water- of warmteafname-overeenkomst sluiten met een warmtebedrijf. De hoogte daarvan moet besproken worden.

Bij bestuurders en leden van de Adviescommissie merken we een voorzichtig positieve houding, maar zij geven daarbij aan over te weinig kennis te beschikken om een onderbouwde uitspraak te kunnen doen.

Geschatte extra opbrengsten: onbekend.

¹

<https://www.aquathermie.nl/PageByID.aspx?sectionID=187379&contentPageID=2017554>



Ervaringen elders: koudewinning Ouderkerkerplas

Vattenfall koelt kantoorgebouwen in Amsterdam Zuidoost met koud water uit de Ouderkerkerplas. In de Inventarisatie energiewinningsprojecten GGA (2010) werd ingeschat dat de jaarlijkse pacht voor de installatie ongeveer € 140.000 zou opleveren, oplopend naar € 200.000. Deze getallen komen echter uit 2010 en geven niet meer dan een grove inschatting weer. Ook kantoren op de Zuidas worden gekoeld met water uit diepe plassen (Nieuwe Meer).

3.5 Overige mogelijkheden

3.5.1 Snelwegreclame

Reclameborden op hoogte langs de A9 zouden een significant verhuurbedrag opleveren, omdat het een druk stuk autosnelweg met veel verkeersbewegingen in beide richtingen betreft. Het RAUM zal de paal niet zelf exploiteren, maar verhuren aan een outdoor mediabedrijf, eventueel met voorrang of korting op reclame-inkoop ten behoeve van beheer en behoud van het recreatiegebied. In Spaarnwoude is een grote reclamezuil langs de A9 onlangs getaxeerd op een opbrengst van zelfs € 80.000 (bron: mailconversatie Recreatie Noord-Holland).

Mogelijke locaties

In een werksessie met de Adviescommissie zagen verschillende deelnemers kansen langs de A9 ter hoogte van Dorregeest en op 2 locaties aan de A9 rond Aagtenpark. Aagtenpark is door de gemeente Beverwijk in eeuwigdurende pacht gegeven aan het RAUM, waardoor het RAUM profiteert van economische activiteiten in het gebied.

Verordening en regelgeving

Afhankelijk van de exacte locatie moet een vergunning aangevraagd worden bij gemeente en/of provincie. Op de locatie Aagtenpark moet een reclamevergunning en bestemmingsplanwijziging (Omgevingsplan)

worden aangevraagd bij de gemeente Beverwijk. Op locatie Dorregeest geldt hetzelfde, maar dan bij gemeente Uitgeest. Te allen tijden moet worden voldaan aan de regelgeving van Rijkswaterstaat rondom autosnelwegen.

Geschatte opbrengst

Als we aannemen dat minimaal twee van de drie aangewezen locaties ontwikkeld kunnen worden, kan dit het RAUM zo'n **€ 70.000-80.000 per jaar** aan erfpacht opleveren.

Geschatte kosten

De ontwikkelkosten zijn voor de exploitant, maar er is wel sprake van precariobelasting. In Uitgeest is het tarief voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor openbare dienst bestemde gemeentegrond € 50,50 per vierkante meter per jaar. Het verschilt per type mast uiteraard om hoeveel vierkante meter het gaat, bij 10 bij 10 meter komt men bijvoorbeeld uit op € 5050 aan jaarlijkse heffing.

3.5.2 Subsidiemogelijkheden onderzoeken

Naar verwachting zijn alle subsidiemogelijkheden reeds benut, maar het loont de moeite om jaarlijks te controleren of er gemeentelijke, provinciale of landelijke kansen voor subsidieregelingen zijn die passen bij ontwikkelingen of beheer en behoud van het gebied. EU-kansen schatten we zeer klein in en zijn bovendien niet structureel (alleen voor projecten).

Geschatte extra opbrengsten: nihil.

3.5.3 Grondstromen (ontgroningen/zandwinning)

In de Visie 2030 is reeds opgenomen dat het recreatieschap de mogelijkheid onderzoekt om op een aantal plaatsen het meer met circa 5 meter te verdiepen. Daardoor bereikt minder zonlicht de bodem wat de groei van (ongewenste) waterplanten vermindert. Met name aan de

zuidwestzijde en in het snelvaargebied in het noordoosten van het meer zijn hiervoor opties.

In het geval van de Oever- en Natuurontwikkeling Sakerleidam hebben de grondstromen € 375.000 opgeleverd omdat hier grond is gebruikt die elders is ontdaan. Zowel aan inkomende als uitgaande stroom van grond kunnen mogelijk opbrengsten verwacht worden.

- Inkomend: zoals in het geval van de Sakerleidam kan bagger/onderwaterbodem gebruikt worden voor ophoging van landbouwgrond. Vaak zit in bagger of grond verontreinigende stoffen waardoor dit materiaal niet zomaar verwerkt kan worden. Voor grootschalige bodemtoepassing kan dat onder voorwaarden vaak wel. Ontdoeners zijn vaak bereid om hiervoor een bedrag per kubieke meter te betalen.
- Uitgaand: in het meer zijn drie zandwinputten aanwezig waaruit zand gewonnen kan worden. De omvang van is op moment van schrijven niet bekend.

De meren zijn een aardkundig monument. Verdieping en verondieping is daarom niet zomaar mogelijk. Er is toestemming van de provincie Noord-Holland nodig. De provincie kan bepaalde voorwaarden stellen aan de vraag. Er zijn overigens wel reeds 3 zandwinputten aanwezig in het meer.

Geschatte extra opbrengst: incidenteel, grofweg opbrengst van de Sakerleidam als leidraad à € 375.000.



4 Advies

Uit de verkenning haalbaarheid aanvullende financieringsmogelijkheden voor het RAUM blijkt dat er kansen liggen om op korte termijn en op langere termijn nieuwe inkomstenbronnen aan te boren. We achten de haalbaarheid van een bezoekersbijdrage, reclamezuilen en mogelijkheden voortkomend vanuit nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen het meest kansrijk. In dit hoofdstuk brengen we beknopt het advies aan het RAUM uit.

4.1 Een mix korte en lange termijn

Het RAUM is een belangrijk recreatiegebied voor de regio in de driehoek Zaanstad-Alkmaar-IJmond en is aangewezen als één van de gebieden die als aantrekkelijk alternatief voor het duingebied moet fungeren. Deze visie wordt gedeeld door de verschillende participanten, waaronder de provincie. Om van het RAUM een aantrekkelijk recreatiegebied te maken, heeft het RAUM ontwikkelingen vastgelegd in de visie 2030. Het RAUM heeft een heel ander karakter dan het duingebied en heeft ontwikkelingen nodig om een volwaardig alternatief voor het duingebied te worden. Er is ruimte voor kleinschalige uitbreiding. De ontwikkelingen uit de visie kunnen rekenen op bestuurlijk draagvlak, maar het begrotingstekort zet de ontwikkelplannen op losse schroeven, met mogelijk een afname van het aantal bezoekers en de waardering van het gebied.

Het structurele tekort op de begroting van het RAUM vraagt om concrete maatregelen op korte termijn. De participanten hebben aangegeven vooralsnog niet meer te willen bijdragen dan de huidige inleg. Over het algemeen willen de bestuurders best ruimte maken voor nieuwe

ontwikkelingen die de natuur en het open karakter van het recreatiegebied niet schaden. Deze grondhouding moet echter ook worden vertaald naar het verruimen van regelgeving, willen de maatregelen succesvol zijn. De aanvullende maatregelen die kansrijk en haalbaar zijn verschillen van ordegrootte. Aangezien het RAUM volgend jaar al een gat moet dichten, stellen we voor om in te zetten om een mix van maatregelen op korte en lange termijn. De opties op korte termijn (binnen 2-5 jaar afhankelijk van de maatregel) leveren relatief snel en structureel geld op, maar vragen niet om al te grote investeringen. Op de langere termijn, als de financiële situatie stabiel is, is er mogelijk ruimte om extra ruimtelijke ontwikkelingen toe te staan of aanvullende verdienmodellen uit te werken die aanzienlijke investeringen vragen.

4.2 Korte termijn

Op korte termijn (< 5 jaar) adviseren we in te zetten op **bezoekersbijdragen**: a. entreebewijs in de vorm van een 'Meerkaart' (gebaseerd op duinkaart PWN), b. vignetten voor varen en later eventueel MTB en/of c. betaald parkeren. De voorkeur van de Adviescommissie en bestuurders lijkt uit te gaan naar **de duinkaart-variant**. Voor alle varianten geldt dat bij het heffen van entree de kwaliteit en het onderhoudsniveau van het gebied goed moeten zijn.

Enkele voordelen:

- Bekendheid in het gebied door PWN-duinkaart
- Gastvrijer dan betaald parkeren
- Belast elke bezoeker, niet alleen de relatief kleine groep automobilisten
- Bestuurlijk voorkeur voor dit model boven betaald parkeren

Nadelen:

- Het gebied is niet duidelijk af te bakenen en wordt ook veel gebruikt voor doorgaand fietsverkeer



- Betalingsbereidheid is mogelijk minder hoog als er niet ontwikkeld wordt, gebruikers willen zien waar het geld voor gebruikt wordt.

Gezien de noodzaak voor aanvullende financieringsmogelijkheden op korte termijn adviseren we om het duinkaarten-model uit te rollen op specifiek aan te wijzen locaties waar ook daadwerkelijk ontwikkelingen plaatsvinden, zoals de oeverparken en Aagtenpark. Mogelijk past hier aanvullend op termijn een vignet voor gebruik van het water bij.

We achten betaald parkeren op dit moment niet wenselijk omdat de kwaliteit van het gebied nog niet optimaal is en daarnaast een grote groep bezoekers op de fiets of per boot komt (NBTC NIPO 2016). Indien het kwaliteitsniveau in de komende jaren stijgt door ontwikkelingen en financiële mogelijkheden, kan betaald parkeren opnieuw overwogen worden.

Voor welke variant het RAUM ook kiest, bekendheid, zichtbaarheid en gebruiksvriendelijkheid zijn van grote invloed op de naleving van de gevraagde bijdrage. Het opbouwen van gevoel van eigenaarschap bij bezoekers en ondernemers is belangrijk. Zorg voor een breed verspreide aankondiging in de lokale krant, zorg voor aankondigingen in het gebied, zorg voor zichtbare QR-codes en borden ter plaatse en laat in de communicatie zien waar de bezoeker aan bijdraagt. Dat vergroot de betrokkenheid bij het gebied. Marketingkosten zijn moeilijk te bepalen, omdat nog niet is bepaald hoe intensief er gemarket gaat worden. Bij wijze van spreken kun je voor € 3.000 een website promoten, maar volledige merkontwikkeling kost veel meer. Hierbij is ons advies: doe het goed of doe het niet. We gaan daarom uit van eenmalige investering van zo'n € 50.000-75.000 en jaarlijkse kosten van € 20.000-40.000. Deze investering heeft effect op verschillende maatregelen: verhogen bezoekersaantallen, invoeren entreebewijzen, vignetten, betaald parkeren, giften, donaties etc. In 4.4. gaan we nog in op overige aandachtspunten.

Als deze bijdragen daadwerkelijk uitgerold gaan worden, adviseren we een simpele, goedwerkende online portal waar men zelf kan aanvinken welk type vignet zij nodig hebben (alleen entree, vignet voor varen, snelvaren, betaald parkeren eventueel of andere onderdelen) en meteen kunnen afrekenen. Een eventueel vignet kan ook gekocht worden bij de verschillende ondernemers in het gebied, bijvoorbeeld bij het huren van een bootje.

Daarnaast loont het de moeite om de procedure voor het **plaatsen van twee reclamemasten langs de A9** te verkennen en/of op te starten, wat mogelijk zo'n €80.000 per jaar kan opleveren.

Het aanvragen van de **ANBI-status** voor fiscaal aftrekbare giften is een *quick win*, maar vraagt wél investeringen in het opbouwen van een goede relatie met de gebruikers van het gebied. Ook de website en eventuele andere communicatiemiddelen moeten worden aangepast, zodat duidelijk wordt dat een bijdrage aan natuurbeheer ook nog fiscaal aantrekkelijk is. Op dit moment verwachten we niet dat de giften binnen zullen stromen, maar het kan in elk geval helpen bij het vragen van vrijwillige bijdragen van ondernemers en op langere termijn ook bekender worden bij breder publiek met oog op donaties en/of nalatenschappen.

Het verhogen van de **toerismebelasting** en/of het heffen van watertoeristenbelasting achten wij haalbaar en mogelijk kansrijk, maar vraagt wel om medewerking van alle participerende gemeenteraden zodat een terugvloei afspraak gemaakt kan worden.

4.3 Lange termijn

Op de langere termijn, wanneer de begroting structureel sluitend is en de ontwikkelingen conform het Midden-scenario doorgang hebben gevonden, zien we kansen voor aanvullende inkomstenbronnen die ofwel een grotere voorinvestering vragen ofwel een lange procedure kennen.



Op de lange termijn kan het RAUM inzetten op extra pachtinkomsten door de **ontwikkeling van recreatiearken** aan (bijvoorbeeld) de zuidkant van het Uitgeestermeer. Hierbij is het zinvol om aan te sluiten bij de plannen die ondernemers in het gebied reeds hebben, bijvoorbeeld de intentie om de verblijfsrecreatie rondom Erfgoedpark de Hoop uit te breiden. Hierbij moet ook worden aangetekend dat een partij niet zomaar een locatie gegund kan krijgen door het Didam-arrest. Omdat op dit moment niet mogelijk is om extra verblijfsrecreatie in NNN te realiseren, vraagt dit om een aanpassing van de NNN-begrenzing (een proces dat meerdere jaren kan duren) óf toestemming van de provincie Noord-Holland om verblijfsrecreatie toe te staan. Voor het behoud van het gebied kan dit zinvol zijn en aangezien de provincie het RAUM ook als balanslocatie voor het duingebied ziet, zien we kansen.

Inzetten op **duurzame energie** is een project van de lange adem, maar adviseren we zeker te overwegen. De toename van de vraag naar duurzame, lokale bronnen zal naar verwachting doorzetten. Wind- en zonne-energie passen bij de uitgangspunten van de visie op locaties langs bestaande infrastructuur en koudewinning zou ook kansrijk kunnen zijn in combinatie met uitbreiding van nieuwe woonwijken rondom de meren. Belangrijk aandachtspunt hierbij is wel dat prijzen en technologie continu veranderen.

De **ontwikkelingen vanuit het PPLG bieden** mogelijk kansen voor het verruimen van het beheergebied van het RAUM, inclusief aankoop of in natura uitgeven gronden van gemeenten aan het RAUM, kan mogelijkheden creëren voor recreatieve ontwikkeling of voor uitgifte natuurgrond aan pachters. We adviseren het RAUM de ontwikkelingen vanuit PPLG nauwlettend te volgen en in gesprek te blijven met de provincie Noord-Holland.

4.4 Overige aandachtspunten

Naast de verdienmodellen voor directe opbrengsten op kort en lange termijn en ruimtelijke ontwikkelingen signaleren we aandachtspunten voor verdere ontwikkeling van het RAUM.

- **Creëer meer eigenaarschap.** We signaleren een gebrek aan betrokkenheid en eigenaarschap van de participanten (bestuurders en raden). Uit de werksessie bleek daarnaast dat ondernemers zich niet verantwoordelijk voelen voor het behoud en beheer van het gebied. Vergroot het draagvlak voor verruiming van bestemmingen, het invoeren van maatregelen en eventueel het verhogen van de participantenbijdrage door de gemeenteraden actief te betrekken bij de visie en strategie van het RAUM.
- **Positionering als balanslocatie duingebied.** Meermaals is door bestuurders en de Adviescommissie benoemd dat het RAUM een belangrijke alternatieve locatie is om het duingebied te ontlasten. Dat betekent dat de kwaliteit van het gebied minstens vergelijkbaar moet zijn met het duingebied. Daarnaast is het van belang om deze ambitie te verankeren in (regionaal) beleid. Maar hier een gezamenlijke ambitie van, waarin het RAUM een actieve rol kan spelen door in gesprek te gaan met verschillende partijen in het gebied en verken waar zij behoefte aan hebben. Verken (en maak concreet) hoe het RAUM het duingebied kan ontlasten. Mogelijk komen hier ook kansen voor aanvullende verdienmodellen uit voort.
- **Bekendheid van het RAUM.** Op moment van schrijven is het RAUM niet groots bekend in de regio. Om mensen te verleiden een bezoek te brengen aan het gebied is goede communicatie en marketing nodig. Dat kost geld, maar betaalt zich (mogelijk) terug in hogere bezoekersaantallen. Kansen hiervoor liggen op de langere termijn ook



bij de planvoorraad woningen rondom het gebied: voor hen kan het RAUM hét groengebied in de regio wonen.

- **Keuze voor naam.** De afkorting RAUM werkt prima in ambtelijke stukken, maar heeft in de volksmond geen prettige klank of associatie. Denk bij de positionering ook na over wat een aantrekkelijke naam is, los van of die alle facetten van het gebied dekt. Vaak is er de neiging om een naam te kiezen waarbij alle uithoeken van een gebied zich betrokken voelen, maar dat is voor bezoekers eigenlijk niet relevant. Dit onderdeel heeft uiteraard een sterke relatie met marketing en promotie.
- **Didam-arrest.** Eind november 2021 bepaalde de Hoge Raad in het Didam-arrest dat overheden de verkoop van grond niet langer via een-op-een transacties met een marktpartij mogen afwikkelen. De uitspraak heeft vergaande gevolgen en houdt onder andere in dat gemeenten alle lopende en nieuwe grondtransacties volgens het gelijkheidsbeginsel en bijbehorende procedure moet afwikkelen. Alle geïnteresseerde partijen moeten gelijke kansen worden geboden als er meer dan één geïnteresseerde partij is.

Bij uitgifte van grond (zowel koop, huur en pacht) moeten overheden:

1. Een voorgenomen uitgifte **openbaar maken** (minimaal 20 kalenderdagen) om alle mogelijke potentiële partijen kenbaar te maken met de voorgenomen uitgifte;
2. De initiatieven **toetsen aan objectieve en toetsbare criteria**, veelal vastgelegd in beleid.

Dat betekent voor de ontwikkeling van extra verblijfsrecreatie bijvoorbeeld dat er niet zomaar grond kan worden uitgegeven aan één partij en dient men rekening te houden met de openbare procedure voor gronduitgifte bij meerdere gegadigden.



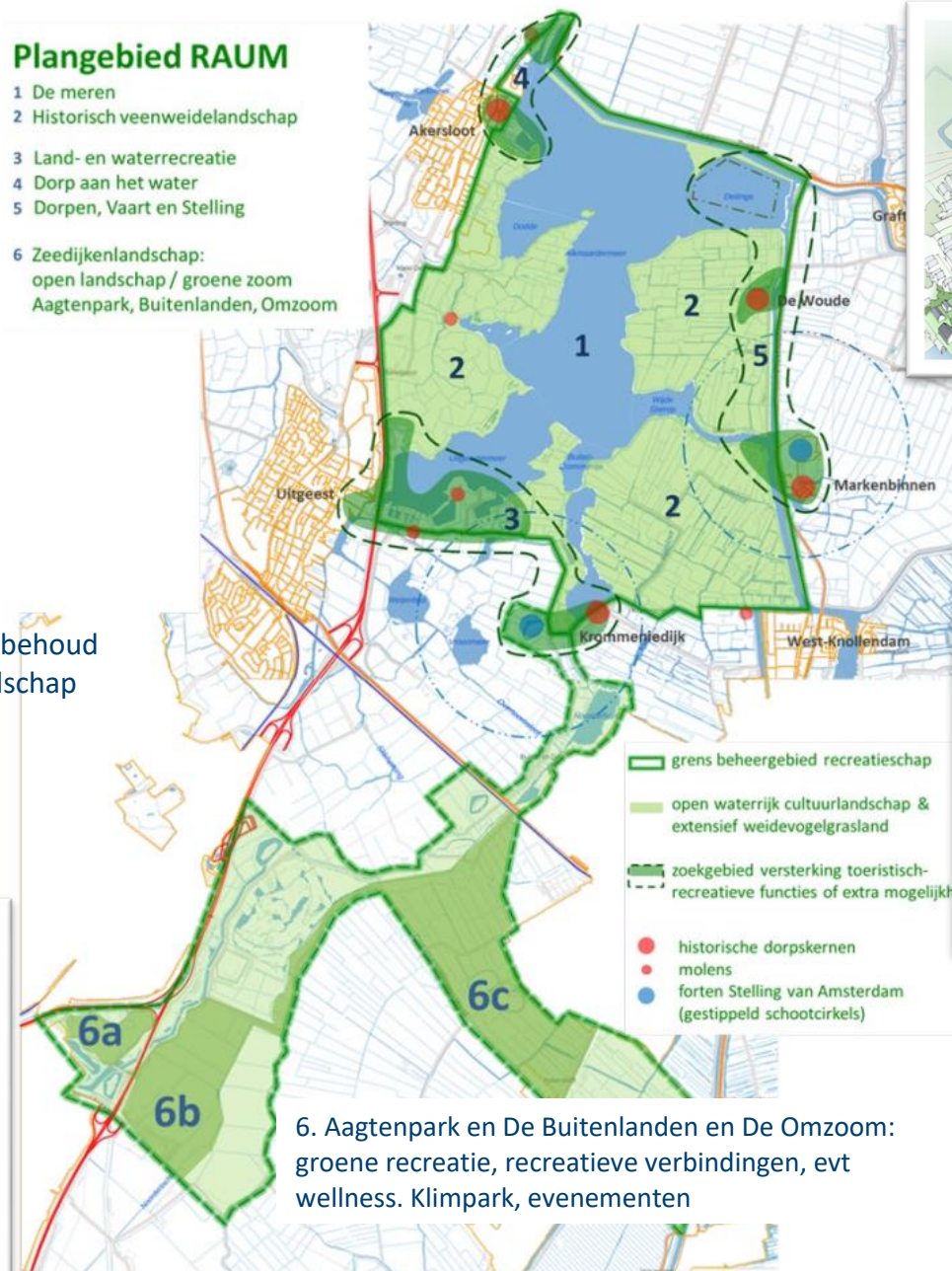
Bijlage 1: overzicht lopende ontwikkelingen (uit: Visie 2030)

1. De meren: ruimte voor waterrecreatie en natuur



2. Veenweidegebied: behoud cultuurhistorisch landschap

3. Dorregeest, erfgoedpark De Hoop e.o.: Concentratie recreatie en toerisme, verblijf. Ontvangstgebied



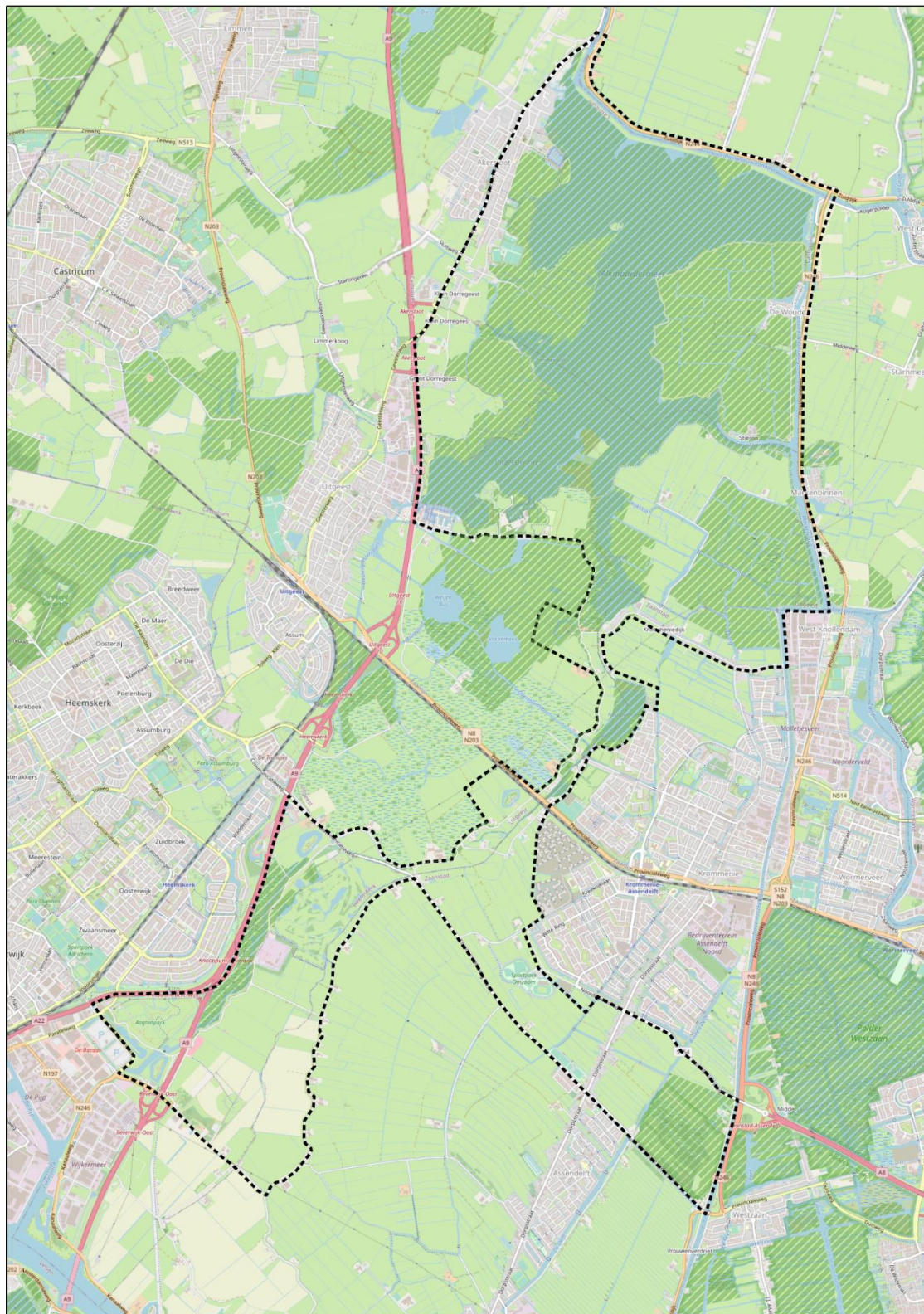
4. Akersloot oeverzone: lokale / regionale recreatie (ontw. bij gebied Uiterdam en pont Akersloot)



5. Markervaart-Kogerpolderkanaal: beleving cultuurhistorie, snelvaren, waterrecreatie

6. Aagtenpark en De Buitenlanden en De Omzoom: groene recreatie, recreatieve verbindingen, evt wellness. Klimpark, evenementen

Bijlage 2: Gebiedsgrens RAUM (stippellijn) en NNN-begrenzing (gearceerd)





BUREAUBUITEN
economie & omgeving

Bureau BUITEN

Economie en Omgeving

Wittevrouwensingel 100

NL-3514 AM Utrecht

info@bureaubuiten.nl

+31 (0)30 - 231 89 45

www.bureaubuiten.nl